

Integrovaný prístup k implementácii Dunajskej stratégie

Izakovičová, Z.: Integrated Approach to the Implementation of the Danube Strategy. Životné prostredie, 2012, 46, 6, p. 289 – 294.

Danube Strategy represents a new form of the territorial cooperation. Her ambition is to establish a mechanism of joint responsibility of the countries of Danube Region for economic and social development of the Danubian countries for the preservation of natural and cultural heritage. The Danube Strategy declares the necessity to apply the principle of an integrated approach to building a sustainable development of the region. This principle is, however, declared only in theoretical terms, it does not reflect it into specific objectives and priorities. The strategy is built on four basic pillars: connectivity, building prosperity, strengthening the Danube Region and the protection of the environment. Here is the absence of a unifying framework. The basis of an integrated management is the necessity to apply the geosystem approach to landscape of the Danube Region. The basic goal of the integrated landscape management is harmonisation development of society with its natural, socio-economic and cultural-historical potential. It is established on synchronizing the supply, which represents particular source of given region and on demand, which represents the requests of given society on development.

Key words: integrated water management, sustainable development, Danube Strategy, Danube Region, sustainable land use, river basin

V ostatnom období EÚ začala venovať značnú pozornosť aj riešeniu regionálnych problémov. Za jednu z nových foriem teritoriálnej spolupráce považuje rozvoj regionálnych stratégií. Najskôr bola prijatá *Stratégia pre región Baltského mora*. Neskôr sa, z rakúsko-rumunskej iniciatívy, začalo aj s prípravou *Dunajskej stratégie*. Dunajská stratégia bola schválená na zasadnutí Európskej rady 24. novembra 2011. Jej ambíciou je vytvoriť mechanizmus spoločnej zodpovednosti krajín dunajského regiónu za ekonomický a spoločenský rozvoj podunajských krajín pre uchovanie prírodného a kultúrneho dedičstva a vytvoriť z tejto oblasti región 21. storočia – bezpečný, sebaistý a príťažlivý. Dunajská stratégia deklaruje nevyhnutnosť aplikovať princíp integrovaného prístupu k budovaniu trvalo udržateľného rozvoja regiónu (EÚ, 2010). Koncept integrovaného manažmentu je dnes už všeobecne uznávaný ako najvhodnejší rámec manažmentu prírodných zdrojov. Integrovaný manažment

prírodných zdrojov umožňuje dosiahnutie viacerých environmentálnych cieľov, ako je napr. znižovanie degradácie pôd, zachovanie biodiverzity, zlepšenie kvality vôd, znižovanie efektov urýchľujúcich klimatickú zmenu a taktiež dosiahnutie ekonomických a sociálnych cieľov ako minimalizovanie príležitostných cien a vplyvov komunít (Hagmann at al., 2002; Crossman, Bryan, 2007). Kanadskí odborníci považujú integrovaný manažment krajiny za inovatívny prístup, ktorého cieľom je redukovať veľkosť, trvanie a intenzitu negatívnych vplyvov človeka na krajinu (Stelfox, 2004). Prioritný význam pre posilnenie praktického uplatňovania integrovaného manažmentu krajiny má tiež *Európsky dohovor o krajine* (Rada Európy, Florencia z roku 2000), ktorý nadobudol účinnosť 1. marca 2004 (v Slovenskej republike 1. decembra 2005). Dohovor posilňuje význam krajiny, jej ochrany, manažmentu, plánovania a starostlivosti v celom rozhodovacom procese a v medzinárodnej spolupráci. Podpísaním

Európskeho dohovoru sa zmluvné strany zaväzujú k akceptovaniu spektra opatrení:

- mať jasnú politiku využívania krajiny,
- ku krajine pristupovať systémovo,
- prijať špecifické opatrenia pre ochranu rôznych typov krajiny,
- pomenovať identitu krajiny,
- zaviesť participáciu verejnosti pri rozhodovaní o krajine,
- integrovať krajinu do regionálnych a sídelných politík a plánovania,
- spolupracovať pri implementácii a pomáhať si,
- spolupracovať v medzinárodnej politike a programoch.

Európsky dohovor o krajine definuje manažment krajiny ako činnosť, ktorá má z hľadiska perspektívy udržateľného rozvoja zabezpečiť pravidelnú starostlivosť o krajinu s cieľom usmerňovať a zosúladiť zmeny, ktoré sú spôsobené sociálnymi, hospodárskymi a environmentálnymi procesmi (Izakovičová, Kozová, 2008). Ak chceme zabezpečiť naplnenie týchto cieľov, je potrebné uvedené zásady aplikovať aj pri implementácii Dunajskej stratégie.

Dunajský región je funkčná oblasť vymedzená povodím Dunaja. Predstavuje unikátny, špecifický a jedinečný región s bohatým prírodným a kultúrnym dedičstvom tvorený súborom 16 európskych štátov, kde hlavným spojivom je rieka Dunaj. Ide o priestor vyznačujúci sa rôznorodosťou a unikátnosťou nielen prírodných daností, ale aj kultúrno-historických. Štretávajú sa tu rôzne kultúry, národnosti, náboženstvá, čo sa odráža aj na ochrane, manažmente a využití krajiny a na celkovom rozvoji regiónu. Región sa vyznačuje rozsiahlym prírodným dedičstvom: pozoruhodnými krajinnými štruktúrami, od nížinných až po horské reprezentované horstvom Karpát, Balkánu a Álp, unikátnou flórou, faunou, významnými zásobami vodných zdrojov, výskytom kvalitných pôd a pod. Jedinečnosťou je prírodná krajina delty Dunaja.

Krajiny ležiace v povodí Dunaja reprezentujú krajiny s rôznym stupňom kultúrno-historického vývoja, s diferencovanými socioekonomickými podmienkami a tiež s diferencovanou legislatívou. Osem krajín regiónu (Nemecko, Rakúsko, Česko, Slovensko, Maďarsko, Slovinsko, Bulharsko a Rumunsko) sú členmi EÚ a šesť krajín nie je členom EÚ (Chorvátsko, Srbsko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Ukrajina a Moldavsko). Tieto diferencie výraznou mierou ovplyvňujú aj prístup k regionálnemu rozvoju a tiež prístup k ochrane a tvorbe životného prostredia v príslušných krajinách. Vzhľadom na prepojenosť krajinného systému dunajského regiónu prístupy k ochrane a tvorbe životného prostredia v jednej krajine môžu ovplyvniť kvalitu životného prostredia aj okolitých krajín.

Z tohto dôvodu je logické a nevyhnutné zosúladiť rozvojové aktivity všetkých krajín dunajského regiónu. Preto treba vysoko oceniť iniciatívu EÚ v oblasti skoordínovania aktivít jednotlivých krajín ležiacich v danom povodí. Na druhej strane princíp tvorby stratégie vychádzajúci z premisy „nevytvárania nového“, nemožno považovať za príliš šťastný. Európska komisia deklaruje, že pre realizáciu Dunajskej stratégie nie sú potrebné nové právne predpisy, nové inštitúcie a tiež finančné zdroje. Mnohé problémy však bez zosúladenia legislatívy, finančného a inštitucionálneho zabezpečenia nie je možné úspešne realizovať.

Problémom je aj fakt, že Dunajská stratégia síce deklaruje integrovaný prístup k regionálnemu rozvoju, avšak tento princíp je deklarovaný len v teoretickej rovine, nepremieta sa už do konkrétnych cieľov a priorít. Stratégia je postavená na štyroch základných pilieroch: prepojenie, rozvíjanie prosperity, posilnenie podunajskej oblasti a ochrana životného prostredia. Chýba určitý syntetizujúci, zjednocujúci rámec. Základom integrovaného prístupu je nevyhnutnosť pristupovať k regiónu ako celostnej krajinnej jednotke, ktorá disponuje určitými zdrojmi a potenciálmi. Rozvoj je preto potrebné postaviť na efektívnom a racionálnom využití týchto zdrojov a potenciálov.

Z hľadiska zabezpečenia trvalo udržateľného rozvoja regiónu, ktorý deklaruje Dunajská stratégia, je nevyhnutné dôsledne poznať zdroje a potenciály, ktorými územie disponuje, zhodnotiť súčasný stav ich využívania, špecifikovať problémy vyplývajúce z nevhodného využívania týchto zdrojov a potenciálov a následne navrhnúť elimináciu súčasných a prevenciu vzniku nových, nielen environmentálnych, ale aj socioekonomických problémov. Teda základom úspešného regionálneho rozvoja musí byť zosúladenie socioekonomického rozvoja so zdrojmi a potenciálmi územia. Iba takéto zosúladenie vedie k naplneniu princípov trvalo udržateľného rozvoja, ktorými sú (Izakovičová, Miklós, Drdoš, 1997, upravené):

- a) **Zachovanie celkovej ekologickej stability krajiny** ako najvšeobecnejšej komplexnej podmienky zachovania genofondu, biologickej rôznorodosti, rovnováhy, pružnosti a prirodzeného fungovania ekosystémov a tým aj podmienok prirodzenej produkčnej schopnosti krajiny. Celková ekologická stabilita krajiny je podmienená najmä podielom plôch v rôznom stave prirodzenosti, ich priestorovým usporiadaním, spôsobom využívania a stupňom ochrany. Zachovanie ekologickej stability sa preto deje predovšetkým ekologickou optimalizáciou priestorovej štruktúry územia – vhodným rozmiestnením krajinných prvkov

v území, ich vhodným využitím, ako aj ochranou. Územie je významné z hľadiska výskytu rôznorodých ekosystémov, od nížinných až po horské. Samotná rieka Dunaj predstavuje nadregionálny biokoridor s unikátnou flórou a faunou. Mnohé tieto vzácne ekosystémy sú ohrozované tlakmi nekoordinovaného územného rozvoja, ktorý spôsobuje zábery cenných biotopov, fragmentáciu, budovanie bariér pre migráciu bioty a pod. Z toho aspektu sa rizikovým môže stať aj splavenie Dunaja. V centre záujmu investičných zámerov sú často prírodné lukratívne lokality s bohatým výskytom flóry a fauny. Pre naplnenie tohto cieľa je nevyhnutné zmapovanie všetkých reprezentatívnych geoeosystémov záujmového územia, zhodnotenie ich ekosystémových služieb a na základe toho navrhnutie cezhraničnej ekologickej siete, vrátane Európskej siete chránených území NATURA 2000 tak, aby sa v regióne zachovala reprezentatívnosť všetkých geoeosystémov. Tým prispejeme k zachovaniu a ochrane nielen biologickej diverzity, ale aj krajinej diverzity dunajského regiónu.

- b) Ochrana a racionálne využívanie prírodných zložiek** – najmä ovzdušia, vody, pôdy, biotických zdrojov, nerastných zdrojov. Stav prírodných zdrojov je určený ich množstvom, zdravotným stavom, produkčnou schopnosťou, prítomnosťou cudzorodých látok. Ich ochrana a racionálne využívanie sa deje jednak optimálnym usporiadaním objektov a činností v území, jednak optimalizáciou technologických procesov výrobných odvetví, ako i stanovením regulatívov ich využívania. Regulatívy využitia je potrebné stanoviť na základe kvalitatívnych a kvantitatívnych vlastností prírodných zdrojov územia. Podunajský región sa vyznačuje bohatými zásobami prírodných zdrojov, najmä vodných, pôdných, lesných. Nemenej významné sú aj zásoby nerastných surovín. Nie vždy sú tieto zdroje racionálne využívané, čo sa prejavuje ich ohrozením a následne aj ich degradáciou. Vody Dunaja vykazujú značné znečistenie organickými látkami, živinami a tiež nebezpečnými látkami. Podzemné vody, najmä v poľnohospodárskych oblastiach, majú aj zvýšenú prítomnosť pesticídov a ťažkých kovov. Zdroje znečisťovania sú rôznorodé: okrem vypúšťania odpadových vôd z urbanizácie a industrializácie priamo do Dunaja a jeho prítokov sú to aj negatívne vplyvy dopravy, intenzívneho poľnohospodárstva, negatívne dopady chemizácie lesného hospodárstva, skládkovania odpadu, často v tesnej blízkosti vodných tokov, niekedy aj ukladaním odpadu priamo do vodných tokov. Vážnym rizikom sú priemyselné havárie, ktoré spôsobujú

rýchle a masívne ohrozenie vôd regiónu. Lesné zdroje regiónu okrem toho, že musia čeliť výrazným tlakom na rozvoj rekreačných aktivít, sú ohrozované aj nepriamo, zmenou ekologických faktorov prostredia (negatívne vplyvy kontaminácie jednotlivých zložiek prostredia, zmena hydrologického režimu prostredia v dôsledku klimatických zmien, ako i v dôsledku rôznych investičných zámerov a pod.). Podobne aj pôdne zdroje sú ohrozované samotným užívateľom – nesprávnym obhospodarovaním poľnohospodárov a negatívnymi vplyvmi ostatných odvetví, čím dochádza často nielen k chemickej, ale aj fyzickej degradácii pôd. S negatívnymi vplyvmi na krajinu je spojená aj ťažba nerastných surovín (zvýšená hlučnosť, prašnosť, záber cenných ekosystémov, vznik antropogénnych foriem reliéfu, narušenie hydrologických procesov a pod.).

- c) Ochrana bezprostredného životného prostredia človeka** – zabezpečenie kvality zložiek životného prostredia – zabezpečenie potrebnej kvality pitnej vody, potravinového reťazca, oslabenie nepriaznivých rizikových faktorov, ako sú hluk, žiarenie, vibrácie, odpady, vylepšenie estetiky prostredia. Môžeme ich nazvať faktormi životného prostredia. Ich stav je určený hodnotou nepriaznivého faktora. Ochrana životného prostredia pred nepriaznivými vplyvmi spočíva predovšetkým v optimalizácii technologických procesov výrobných odvetví, dopravy, služieb a pod. Realizácia ľudských aktivít je často spojená s negatívnymi vplyvmi na životné prostredie. Okrem priamych vplyvov, ako je záber cenných biotopov, najkvalitnejších pôd, lesných ekosystémov, sú jednotlivé zložky negatívne ovplyvňované aj produkciou cudzorodých látok, či už z priemyslu, poľnohospodárstva, lesného hospodárstva, dopravy, ktoré spôsobujú kontamináciu jednotlivých zložiek životného prostredia. Sprievodným javom mnohých socioekonomických aktivít je aj zvýšená hlučnosť, prašnosť, svetelné efekty, ktoré spôsobujú zhoršenie celkovej kvality životného prostredia. Časté sú aj negatívne vplyvy ľudskej spoločnosti na krajinný ráz a celkovú estetiku prostredia.
- d) Zabezpečenie určitej kvality ľudského života** – najmä zabezpečenie uspokojovania základných existenčných (bývanie, práca, zaopatrenie sa a pod.) a rozvojových potrieb obyvateľstva (vzdelávanie, kultúra, rekreácia, liečba, náboženská a politická sloboda a pod.). Realizáciu tohto cieľa možno dosiahnuť súčinnosťou ekonomických a legislatívnych opatrení zabezpečujúcich rozvoj jednotlivých socioekonomických aktivít a rozvoj ľudského potenciálu v území. Vyspelosť jednot-

livých krajín a oblastí dunajského regiónu je rôznorodá. Patria sem vyspelé regióny, ku ktorým možno zaradiť Nemecko a Rakúsko, cez stredne vyspelé krajiny reprezentované najmä ostatnými krajinami EÚ, až po menej vyspelé krajiny reprezentované najmä krajinami mimo EÚ. Pre mnohé krajiny je príznačná vysoká miera nezamestnanosti, s čím súvisia aj ďalšie negatívne javy, ako je kriminalita, korupcia a mnohé psychosociálne javy. Značné percento obyvateľstva regiónu žije na hranici chudoby, čo ohrozuje uspokojovanie viacerých životných, nielen rozvojových, ale často aj existenčných potrieb. Riešenie marginalizácie a zlepšenie životnej úrovne marginalizovaných skupín by malo byť prioritnou témou rozvoja regiónu. Treba podotknúť, že tento rozvoj musí byť v súlade s ochranou prírody, prírodných zdrojov a ochranou životného prostredia.

e) Zabezpečenie sociálnej a kultúrnej diverzity – vychádzajúcej z rešpektovania národnostných, náboženských a kultúrno-historických špecifík jednotlivých spoločností, formujúcich dané územia. Tento cieľ možno zabezpečiť, podobne ako predchádzajúci, najmä ekologizáciou a humanizáciou nadstavbovej sféry, súčinnosťou ekonomických, legislatívnych nástrojov a humanizáciou spoločenského vedomia. V území žije cca 110 miliónov obyvateľov prislúchajúcich rôznym národnostiam a náboženstvám. Každá národnosť, každé náboženstvo má svoje zvyky a tradície, ktoré sa prejavujú aj na spôsobe života a na využití a tvorbe krajiny. Niektoré sú citlivejšie, iné agresívnejšie k svojmu životnému prostrediu. Mnohé z nich vytvorili vzácne historické krajinné štruktúry, ktoré sú cenné nielen z hľadiska kultúrno-historického, ale aj

Sezónne záplavy patria k významným prvkom dynamiky dunajského lužného lesa (ostrov Fundu Mare, Prírodný park Malý ostrov Braila, Rumunsko, 2008). Foto: Ľuboš Halada

z hľadiska ekologického. Viaceré z týchto území predstavujú lokality vzácných a cenných biotopov. U tých spoločností, ktorých rozvoj nie je vždy v súlade s ochranou a tvorbou životného prostredia, je potrebné pristupovať veľmi citlivo, systematickou výchovou a vzdelávaním, prezentáciou pozitívnych príkladov. Násilná cesta v tomto prípade nikam nevedie.

- f) **Ochrana proti prejavu prírodných rizík a hazardov** – snahou tohto cieľa je ochrana pred povodňami, suchom spojeným s nadmerným odtokom vody z povodia, ochrana voči prejavu geodynamických procesov a pod. Základnou podmienkou pre zabezpečenie tohto princípu je vhodné využitie územia rešpektujúceho limity a obmedzenia vyplývajúce najmä z abiotických podmienok územia, ako i realizácia technologických opatrení na zmiernenie prejavu prírodných rizík. V ostatnom období možno v území registrovať zvýšené prejavy prírodných rizík, ako sú povodne, erózne-akumulačné procesy, ale na druhej strane vysokým rizikom, najmä pre poľnohospodárstvo a produkciu potravín, sú tiež stále narastajúce suchá. Výskyt týchto extrémnych javov v území nie je podmienený len prebiehajúcimi klimatickými zmenami, ale často aj nevhodným obhospodarovaním územia. Práve tu sa výrazne prejavuje potreba optimalizácie využitia celého povodia a realizácia ekostabilizačných opatrení.

Na zabezpečenie naplnenia princípov a kritérií trvalo udržateľného rozvoja dunajského regiónu je potrebné:

- *Zabezpečiť adekvátny socioekonomický rozvoj a eliminovať marginalizáciu určitých oblastí a skupín* – je potrebné vytvárať spoločné rozvojové programy pre celý región, ktoré budú postavené na efektívnom využívaní potenciálu daného územia. Taktiež je nevyhnutné skvalitňovanie ľudského potenciálu, a to formou zlepšenia prístupu k informačným technológiám a ďalším inováciám, zabezpečením kvalitného vzdelávania a podpory, vrátane marginalizovaných skupín.
- *Zabezpečiť krajinnoekologicky optimálne využitie územia* – ide o komplexný proces vzájomného zosúladovania priestorových požiadaviek hospodárskych a iných činností človeka s krajinnoekologickými podmienkami územia, ktoré vyplývajú zo štruktúry krajiny.
- *Realizovať technologické opatrenia* – ide najmä o zavedenie účinných technológií zameraných na elimináciu nadlimitnej produkcie znečisťujúcich látok s cieľom minimalizovať zaťaženie jednotlivých zložiek životného prostredia cudzorodými látkami a ostatnými kontaminantmi, ako i apli-

kovať technológie využívajúce alternatívne zdroje energie a obnoviteľné zdroje. Taktiež je potrebné aplikovať vhodné šetrné technológie obhospodarovania poľnohospodárskeho a lesného fondu a pod.

- *Aplikovať regulatívny krajinnoekologicky optimálneho využitia územia do všetkých sektorových plánov* – je nevyhnutné stanoviť limity čerpania jednotlivých zdrojov výrobnými i nevýrobnými subjektmi tak, aby sa neuprednostňoval rozvoj jedného odvetvia na úkor druhého a aby sa predchádzalo vzniku konfliktov vyplývajúcich zo stretov záujmov jednotlivých odvetví.
- *Presadiť princípy udržateľného rozvoja vo vedomí obyvateľstva* – základom je vytvorenie účinného systému výchovy a vzdelávania v oblasti integrovaného manažmentu krajiny a v oblasti udržateľnosti. Jedine dostatočne vzdelaná verejnosť, ale tiež verejná správa, podnikatelia a ďalšie záujmové skupiny sú schopní presadzovať princípy a kritériá udržateľnosti v reálnej praxi.
- *Presadiť účinné ekonomické a legislatívne nástroje* – osobitne dôležité je zabezpečiť realizáciu účinných nástrojov (napr. právnych, ekonomických, koncepcných, dobrovoľných atď.) podporujúcich racionálne využívanie prírodných zdrojov, ochranu životného prostredia, ako i ochranu zdravia obyvateľstva (napr. dane, odvody, poplatky a ďalšie platby za znečisťovanie prostredia a poškodzovanie ľudského zdravia, ekonomické nástroje eliminujúce marginalitu regiónov, sociálne dispartity, legislatívne nástroje na ochranu ľudských práv a pod.).

Za základné princípy integrovaného manažmentu možno považovať 4 princípy: princíp celoplošnosti, nadrezortnosti, komplexnosti a posledný princíp koordinácie a participácie.

Princíp celoplošnosti – z hľadiska úspešnej realizácie je potrebné rozhodovať o využití celého územia na základe celého súboru vlastností, ktoré charakterizujú dané územie. Pri implementácii Dunajskej stratégie je potrebné za základnú priestorovú jednotku považovať povodie Dunaja a čiastkové povodia, čiže je nevyhnutné pred administratívnymi jednotkami uprednostniť prírodné jednotky, nakoľko ekologické javy a procesy nepoznajú administratívne hranice, podobne ako aj stresové javy – prenos znečisťujúcich látok sa nezastavuje na hranici štátu, regiónu a pod., ale skôr je podmienený prírodnými podmienkami, ako je reliéf, klimatické podmienky, využitie územia a pod. Pri rozhodovaní o využití a manažmente krajiny dunajského regiónu je treba aplikovať geosystémový prístup, ktorý je založený na ponímaní krajiny ako integrácie prírodných zdrojov v určitom priestore (Miklós, Izakovičová, 1997). Prá-

ve priestor predstavuje zjednocujúci rámec, scénu, na ktorej sa vyskytujú všetky zdroje ako vzájomne sa prelínajúce vrstvy (geologické zdroje, vodné a pôdne zdroje, klíma, biotické zdroje, morfometrické parametre). Ide o systémové chápanie priestoru ako integrity jednotlivých prírodných zdrojov v danom území.

Princíp nadrezortnosti – prístup k riešeniu problémov krajiny si bezpodmienečne vyžaduje preklopenie tradičného zložkového prístupu a aplikáciu nadrezortného prístupu. Environmentálne princípy musia byť rešpektované všetkými sférami hospodárskeho a spoločenského rozvoja. Nie je možná preferencia silových rezortov nad ostatnými. Aplikácia sektorového prístupu viedla v krajine k stretom nárokov, požiadaviek rôznych odvetví na využitie krajiny a následne k environmentálnym problémom vyplývajúcim zo stretov záujmov rôznych odvetví.

Princíp komplexnosti – k riešeniu problematiky treba pristupovať komplexne, zohľadnením všetkých jej dimenzií, environmentálnej, ekonomickej a sociálnej. Jednotlivé problémy sú často vzájomne prepojené – napr. zmena využitia územia výraznou mierou ovplyvňuje biodiverzitu a stabilitu územia, znečisťovanie a zatažovanie jednotlivých zložiek životného prostredia si vyžaduje investície do odstraňovania týchto následkov a do realizácie nových technológií, zatváranie priemyselných prevádzok s negatívnymi vplyvmi na životné prostredie je mnohokrát spojené s rastom sociálnych problémov – rast nezamestnanosti, rast negatívnych psychosociálnych javov a pod. Preferovať rozvoj jednej dimenzie na úkor ostatných je nepripustné, napr. preferencia ekonomického rozvoja na úkor environmentálnych, prípadne sociálnych vplyvov je z hľadiska naplnenia princípov trvalej udržateľnosti nemožná a pod.

Princíp koordinácie a participácie – do implementácie Dunajskej stratégie je potrebné zapojiť všetky skupiny tzv. *stakeholders*. Len ich súčinnosťou možno zabezpečiť úspešnú realizáciu. Do procesu sa musia zapojiť všetky subjekty pôsobiace v území nielen riadiace, ale aj hospodáriace. Veľmi dôležité je zabezpečiť osvetu a vzdelávanie v tejto oblasti, pretože len dostatočne vzdelané a informované obyvateľstvo je schopné realizovať opatrenia v praxi.

* * *

Zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja dunajského regiónu si vyžaduje vytvorenie a presadzovanie nového modelu riadenia a využívania krajiny, ktorý je zameraný na zlepšenie celkovej kvality života, ochranu životného prostredia a jeho zložiek, rešpektovanie ochrany prírody, stability a biodiverzity územia, ochranu a racionálne využí-

vane prírodných a kultúrno-historických zdrojov a je založený na koordinácii a vzájomnej spolupráci nielen jednotlivých krajín, ale aj všetkých subjektov pôsobiacich v danom území.

Príspevok vznikol ako výstup vedeckého projektu 2/0120/12 Hodnotenie kvality životného prostredia vidieckych sídel v rámci Vedeckej grantovej agentúry MŠVVŠ SR a SAV.

Literatúra

- Crossman, N. D., Bryan, B. A.: Ecological Restoration Priorities for Achieving Integrated Environmental and Economic Objectives. In: Bunce, R. G. H., Jongman, R. H. G., Hojas, L., Weel, S. (eds.): 25 Years of Landscape Ecology: Scientific Principles in Practice. Proceedings of the 7th IALE World Congress. Wageningen: IALE Publication Series 4, Part 2, 2007, p. 973 – 974.
- EÚ: Stratégia Európskej únie pre podunajskú oblasť. Európska komisia, 2010, 14 s.
- Hagmann, J., Chuma, E., Murwira, K., Connolly, M., Ficarelli, P.: Success Factors in Integrated Natural Resource Management R&D: Lessons from Practice. Conservation Ecology, 2002, 5, 2, p. 29 – 36.
- Izakovičová, Z., Kozová, M.: Integrovaný manažment krajiny – nástroj podporujúci trvalo udržateľný rozvoj územia. Enviromagazín, mimoriadne číslo, 2008, s. 8 – 11.
- Izakovičová, Z., Miklós, L., Drdoš, J.: Krajinnookologické podmienky trvalo udržateľného rozvoja. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo SAV, 1997, 183 s.
- Miklós, L., Izakovičová, Z.: Krajina ako geosystém. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo SAV, 1997, 154 s.
- Stelfox, B. J.: The Role of Integrated Landscape Management to Assist with Exploring the Past, Present and Future Effects of Landscape Activities on Alberta's Boreal Fish Communities. In: Scrimgeour, G. J., Eisler, G., McCulloch, B., Solins, U., Monita, M. (eds.): Forest Land-Fish Conference II – Ecosystem Stewardship through Collaboration. Proc. Forest-Land-Fish Conference II, April 26 – 28, 2004. Edmonton, Alberta: Canadian Forest Service, 2004, p. 9 – 10.

RNDr. Zita Izakovičová, PhD.,

zita.izakovicova@savba.sk

Ústav krajinnej ekológie SAV, Štefánikova 3, P. O. Box 254, 814 99 Bratislava